

Gerincesek

ESSÉK ITT SZÓ KIVÉTELESEN A KÖNYVEKRŐL...

Az élet változik. Könyvet, Európában több mint félezer éve nyomtatnak. Vannak hát hagyományai és vannak egészen új nyomtatási eljárások is...

A betű azonban a régi. Nálunk többnyire latin írás, bár a gót vagy helyesebben fraktúr karakter újra és újra feltűnik. Leginkább patinásnak szánt okleveleken vagy antikvár boltok portálján látjuk viszont. Ami a legrosszabb, olykor dilettáns módon csupa verzál betűvel szedve, máskor havy metall zenék cd tokján akar egy kis borzongást kelteni... sikerrel.

De maradjunk a könyveknél. Itt is változnak a szokások. Talán csak az nem, hogy könyveinket elolvasva, (néha olvasatlanul) a polcra tesszük. Attól kezdve élete végéig csak a gerincét látjuk. Kivétel, ha valamilyen váratlan ürüggyel leemeljük onnan. Vajon gondolunk-e erre, amikor a könyvet megtervezzük, és egyáltalán, mi a helyes, és hogy néz ki egy jó könyvgerinc? Erre a kérdésre kértem meg tucatnál több ismert, és általam respektált könyvtervezőt. Szívesen mutatom meg, mit választottak.

A bemutatott könyvgerincek nem csak illusztrációk. Itt azonban elsősorban a téma miatt kerültek egymás mellé, és senki ne tekintse öncélú reklámnak bemutatásukat.

Gyárfás Gábor

Ismered már kissé szkeptikusá vált életfilozófiámat, amit ebben az egyébként abszolút jogosan felvetett témában sem tudok megváltoztatni.

Tudjuk jól, hogy mi a gerinc funkciója. Meg kell tervezni, mint a borító fontos részét: illik minél jobban olvashatónak lennie és csak a lényegre kell tartalmaznia!

Most láttam egy tartalmilag kiváló sorozatot a kirakatban és mindegyik gerincen más méretű betűvel tervezték meg a címsort, ami nagyon bántó volt, és főleg igazságtalan, mert a nagyobb betűs név ordít a polcra, pedig nem jobb és nem is ér többet a másikánál.

De hol itt a szkepticizmus? Hát ott, hogy akármilyen randa és kis betűkkel van a gerincen, hogy Ady, Karinthy vagy Shakespeare, mégis le fogom venni és maradhatnak örökre a polcon a szépen tervezett, ám érdektelen „szép gerincűek”.

Virágvölgyi András

Lehet, hogy a könyv olvasó gépen már csak címlap lesz, és gerinc nem.

A gerinc: nagy betűk, nem zavaró háttér, jó kontraszt. A gerincnél is első az olvashatóság és csak második a design.

Wellner Péter

Ahogy így körülnézek a nagy rumliban, ahol a vízszintes felületeken (a padlón is!) egymás hegyén-hátán könyvek és könyvek, bizony lehet az angoloknak is valami igazza.

Szeretném leszögezni: én a hagyományos elrendezés híve vagyok, de bizony két cég kérésére is át kellett varratnom a 9 m-es álló céges zászlók fel-

iratait, hogy fentről lefelé legyenek olvashatóak, mint az angol-szász könyvek gerincsora... Még mindig jobb, mintha például távol-keleti módra kellett volna szedni a szöveget...

Még valami fontos: lehet nagyon elegáns, az első-hátsó borítóhoz igazított, mondjuk XLight Helvetica verzál 24 pontos a gerincszöveg, de ha megtalálhatatlan a polcon, és pláne a padlón?

Tehát: minimalizálni a szöveg mennyiségét, törekedni az információátadás hatékonyságára. Itt nem nagyon javít a photoshop, ilyen-olyan emboss, filter, árnyék, roncsolás vagy külső-belső glória.

Nádai Ferenc

Enyhén balra biccentett fejjel nézegetem a könyvek gerincét, a lakásomban. A sok magyar nyelvű könyv között német-, francia- és angol nyelvű is akad. On the Road by Jack Kerouac. Az eddig balra biccentett fejtartásból át kell váltanom jobbra biccentésre, hogy az olvasás zavartalan legyen. Elgondolkodtat ez a mozdulatváltás: mely országban, mely

nyelvterületen élők milyen fejtartással nézegetik otthonukban a könyvek gerincét? Ha a könyv kellő vastagságú, a gerinc szélessége lehetővé teszi, hogy egyenes gerinccel keressünk olvasnivalót.

Örömmel konstátálom: a német-, a francia- és az olasz nyelvű könyvek gerincén a szöveg, mint a magyar nyelvűeknél, alulról fölfelé olvasható. Ám az angol-, a holland- és némely svéd nyelvű könyvek esetében a gerincszöveget jobb oldalra biccentett fejtartással tudjuk olvasni. Nem zavar ez a különbözőség, mi így „szoktuk”, mások meg amúgy. Már-már belenyugodnék az egység sokféleségébe, amikor is váratlan-ságok kerülnek a szemem elé: Vitkovics Mihály meséje (Pesten, Trattner János Tamás betűivel, 1817), Jugendstil (Merit Verlag Hamburg, 1986), Erik Spiekermann: Studentenfutter (Berlin, 1989. tervezte: a szerző), Jon Wozencroft: Die Grafik-Sprache des Neville Brody (Bangert Verlag, 1994), Wolfgang Weingart: Typography (Lars Mueller, 2000.), fejet jobbra hajts!

Mi történt? Spiekermann és Weingart ne tudná, hogy mi

a helyes? Vagy talán változnak a szokások Németországban, Svájcban, Magyarországon? Itt az angolszász „divat”? Divatról van-e szó egyáltalán?

Van praktikus indoka ennek a megoldásnak: ha ugyanis valamilyen okból (polcmagasság, helykihasználás) fektetve kell elhelyezniünk néhány könyvet és a hátára fektetjük, akkor a gerincszöveget állva és egyenes gerinccel olvashatjuk. Ha ezt akarjuk elérni a magyar kiadású könyveinkkel, akkor hasra fektetve kell a polcra helyezniünk. Vagy tótágast állva olvasni...

„Tempora mutandur...” (Változnak az idők...), és nekünk is változni kell? Nem azt mondom, hogy holnapról vessük el szabályainkat/szokásainkat, de „tűzzel-vassal” irtani az újabb, ám hibásnak egyáltalán nem nevezhető megoldásokat nem helyénvaló.

Úgy hírlík ugyanis, hogy az utóbbi években a Szép Könyv versenyen a zsűri már az első fordulóban „kiszórta” az úgynevezett „angolszász gerincű” könyveket. (Ha ez igaz, akkor jó lenne ezt a versenytől kizáró feltételt már a nevezési lapon szerepeltetni.)

De jó nektek Spiekermann és Weingart, hogy nem honi zsűroaink döntenek el, hogy tudtok-e könyvet tervezni vagy sem!

Bujáki László

Nekem a gerinc alulról felfelé már annyira megszokott gyerekkorom óta, hogyha nem így van, akkor valami gyanússá kezd válni bennem. Ilyenkor eldilettantizmusra gondolok...

Rögtön az impresszumot kereselem. Abból már látható min-

den... Csak ha angol, akkor van nálam rendben. Amit megértek, de bevallom, bosszankodom miatta. Elfogadom és praktikusnak tartom a vízszintes elhelyezést, de csak akkor, ha testesebb a könyvtest.

Sokat foglalkoztam a doboztervezéseim kapcsán a praktikusággal. Ott szempont, hogy a vevő egyszerre tudja olvasni az oldalát és a frontoldalát is. A polcokon és a konyhaasztalon fektetve is, állítva is találkozunk vele, de csak addig olvaszuk, amíg meg nem vesszük. Használat után a dobozt ki-dobjuk a szemétkébe. Így, ebben

az esetben kifejezetten praktikus, bevált sőt szakszerű... Még nem láttam olajshalkonzertet könyvespolcon. Viszont Alexszandra könyvet igen. A kettő összevetése csak finom ironizálás tőlem.

Ne felejtjük el, hogy a könyv egész életében a könyvespolcon áll, gerinccel kifele és csak órákat tölt el könyvesboltok asztalán. Ez nagy tiszteletlenség és a felhasználó semmibevétele. Önző üzletpolitika, hogy könyvnyebbé tegyék a bolti vásárlást, de nem törődnek a könyv további sorsával, használhatóságával. A későbbi bosszankodásokkal: az átlagember könyvespolcán tárolt könyvek gerincének majd száz százaléka alulról felfele olvasható.

Ezt a hagyományt és igényt tisztelnie és szolgálnia kellene minden könyvkiadónak.

Faragó István

› A kereskedelmi szemlélet korhű véleménye:

1. ha már egy otthoni könyvespolcra került a termék, azaz elkelt, akkor a megrendelőnek tökmindegy, hogy milyen gerince van.
2. ha nem piacképes, akkor – bármerről is nézve – gyenge volt a tervezője, de az ingyve(nka)-pott támogatások, hál' istennek, kihúzzák a recycling-barát kiadót a ... bajból.

És saját(os) szakmai felvetésem: Nem kellene végre átállni a logikusabbnak tűnő felülről-lefele tartó gerincírásra? Persze csak 2/3-os döntéssel, nem szeretném két (olvasó)táborra szakítani az országot... Mérjük cselesen fel, hogy a nemolvasók

véleménye szerint, a gerincsorok lefele futása miatt, van-e felfutása a hangoskönyveknek!

Kemény Zoltán

› Bármily furcsán hangzik, a gerinc a könyv egyik legfontosabb része. Nevezhetném a „személyi igazolványának” is, hiszen nélkülözhetetlen adatok summázatának a helye: szerző, cím és a kiadó. Mindig arra vágytam, hogy egyszer majd a szerencsém hozzásegít egy igazán terjedelmes könyv tervezéséhez, hol a gerinc vetélkedhet a borító vizuális hatásának erejével. Mellékelek egy fotót kedvenc gerinceimből: Curtis összes indiai fotója 1200 oldalas könyvben

fért el, egy majdnem teljes kép a gerinc, a Kortárs Művészeti Lexikon (saját terv) csaknem ennyi, ezért alkalmazhattam rajta annyi képrészletet, ahány betű az első kötet A–G-ig. Látványos, amikor a grafika folytatódik a gerincen, mint a Visual Encyclopédia mutatja, vagy szintén egy fotó – egy szem –, amely nem csak dekorál, hanem tartalmilag tökéletesen illeszkedik a fotóalbum címéhez Szem(em)ben; vagy az egész borítókép folytatódik a gerincen, mint a Sciola albumon alkalmaztam; érdekes és fontos kiegészítője lehet a személyi

igazolványnak a borítókép kis-méretű megisméltése (Bodor Pál könyve)..., ritka, de nagyon hasznos megoldás a vízszintes gerincszöveg (Kepes András könyve); stílusosan ismétli borítójának kis képeit a Párizs kötet gerince a metropolisra jellemző emblemmekkel; és végül talán egy kihagyott helyzet, a Bölcseségek című könyv, amelynek mérete alkalmas adhatott volna gazdagabb látvány alkotásához, de lehet – és ez tisztelendő szándék –, hogy a kevés itt többet mond az emelkedett tartalmú könyvről.

Szegedi Katalin

› Bár esetenként részese vagyok a könyvgerincek kialakításának (akasztják a hóhért), most mégis inkább a másik oldalról közelítenék a témához: azaz, hogyan is viselkedem a könyvesbolt polcait böngészgetve vásárlóként, jó esetben leendő olvasóként. Először is le kell szögezni, hogy elsősorban a kevésbé ismert szerzők művei vannak érdeklenségre ítélve, ha csak úgy a polcon bogarászva elsikkad a mű szempontjából lényegtelen vizuális hangulati tényező miatt a figyelem felettük. Nyilván, ha Shakespeare Rómeó és Júliáját akarom megvenni, mert szükségem van rá, akkor sajnos szinte mindegy, hogy milyen a gerinc, mégis leveszem a polcra és már viszem is a pénztárhoz... De ha nincs konkrét el-

képzelem, hanem csak olvasnivalóra vágyom, akkor kénytelen vagyok bízni a tervező értékítéletében, mellyel jó esetben vizuálisan leképezi nekem a művet másfél centiben. A gerinc sugalljon nekem valamit a mű hangulatából – ha nem is összegzi a benne rejlő irodalmat, hiszen ez lehetetlen, de teremtsen egy olyan atmoszférát a színeivel, a betűválasztásával, amelynek köszönhetően legalábbis közelíték felé a polcon. Irányítson, a sok tarkabarka csikból segítsen kiválasztani pont azt, ami talán érdekel. Talán... Mert az, hogy a gerinc esetleg felkeltette az érdeklődésemet, még csak a kezdet. Ha leveszem, és a borító mégsem tetszik, akkor szegény könyvnek nincs sok esélye... Pedig sajnos előfordulhat, hogy csupán rossz tervező kezébe került a kézirat. Akár briliáns művek is veszendőbe mehetnek így az érdeklenségek miatt.

Borító és gerinc csak együtt képviselheti hitelesen a művet. Nem tudok definíciót arra, hogy milyen a jó könyvgerinc. Ebből, olvasói érdeklődésemből igyekszem kiindulni tervezőként – és ennyi.

Orosz István: VERTEBRATA, azaz gerincek fényglóriásan

Virrad. Az idő most válik láthatóvá. A betegszobává lefokozott könyvtár alkalmasint camera obscurává lényegül át.

A behúzott függöny résén betűző napsugár végigtapogatja a nyugati fal polcán a háromkötetes Arany összest. Hullatja levelét az idő vén fája. Az álom és az ébrenlét határa közti senkiföldjén araszolgat a fénypászma. A Vallomások gerince: Augustinus. Ha nem kérdezik, akkor tudom, de ha magyaráznom kell, akkor nem tudom. A világitó paralelogramma miközben a könyvgerincek domborulatát követve lassú alakmódosulásokon megy át, eléri a Borges-sorozat borítóit. Csokonai következik. Oh idő, te egy egész! A nap emelkedő járását leképezve, bent ferdén lefelé vándorol a sugárzás. A Divina Commedia illusztrált kiadása, aztán kiszáradva a Párbeszéd Galleitól (véletlenül fordítva tette vissza valaki: a gerincen föntről lefelé fut a szöveg). Hawking: Az idő rövid története; kék színű gerinccel. Vajon milyen színe van az időnek? Az idő gerincének? Aztán egy még rövidebb történet egyetlen napba sűrítve: az Ulysses. Az idő igen rövid tere a tér igen rövid idején keresztül. Tovább a Cserépfalvi-féle József Attila összesre. A gerincből már alig maradt meg valami, ragasztószalag fogja össze úgy-ahogy. Láttam, hogy a múlt meghasadt. A még szamizdatként beszerzett Kunderát csak súrolja a fényudvar széle. Az idő egyenes vonalban fut előre, ezért aztán az ember sosem lehet boldog, mert a boldogság az ismétlődés utáni vágy. Fél tizenegykor már a déli ablakokon át süt be a nap a József és testvéreire (mélységesen mély a múltnak kútja), majd körülbelül hat percenként simítja végig egy-egy Platón-kötet gerincét. Délig elér egészen a Némó kapitányig, sőt tovább: Weöres Sándorig. Kívül az idő siklásán mozdulatlan orsó pörög. Az ebéd utáni órák kimaradnak, befelhősödik, sőt félkettő körül még egy gyors zápor is lefut. (Mily karthágói kertben hull most ugyanez az eső...) Valószínűleg a jegyzetelőn is erőt vett az álom, a következő feljegyzés már 3:30-kor keltezik: két polc közt egy Piranesi reprodukció üvegén tükröződve átvillan a fény a szemközi falra, a délre (amely elvileg árnyékban van). Egymásra fektetett albumok. Egy sebtében leakasztott falinaptár. Az Arcimboldo effektus című kiállítási katalógus gerincét választja ki a megduplázott fényglória, majd hamarosan az anamorfózis szerkesztő Niceron atya albumát, a Thaumaturgus opticus faximile változatát, amely mellesleg a napórák konstruálásába is beavatja az olvasót. Fél öt van, már egy ideje a déli front második ablakán szűrődik be a fény. Az útikönyvek polcánál vagyunk, lefektetett atlaszok, föltekert térképek és egy jókora tengeri kagyló. 5:30: Brehm. A törzsfeljődés. Vertebrata (a gerincesek). Egy gimnáziumi növényhatározó. Hattól már a Pallasz nagylexikon kötetekre süt a nap a keleti fal polcain. A gerincek arannyal nyomtatott címei félórás bontásban így húzódnak be a fénykötegbe: Békalencse – Burgonyavész; fél hét: Elektromos – Hal-fék; 7-kor: Gesztely – Hegyvám; aztán: Símor Kódex – Tearózsza. Félig levált gerinc, az aranyozás is már jócskán lekopva. Nyolc óra lesz hamarosan. A leáldozó nap fényét, mint az itatóspapír, úgy nyeli el a két pótkötet. Gerincükön: A–J és K–Z. Az öröklét kib... hosszú. Különösen a vége felé. (pontok nélkül: Warhol)

Kaszta Mónika

› A könyvgerinc stílusában, elrendezésében (stílus, szín, betűtípus stb.) egységesen igazodik a borítóhoz.

Tervezésnél fontos behúzni a segédvonalakat, hogy a gerincre kerülő elemek és az első, valamint hátsó borító elemei optikailag szépen vonalban álljanak, harmonikusak legyenek, és természetesen fontos az olvashatóság, valamint a könnyű azonosíthatóság.

A szöveg olvasási iránya azonban a magyar és az angol kiadványoknál eltérő, erre figyelni kell (bár manapság egyre több ügyfél kéri az angolszász szövegírási alkalmazását magyarul nyelvtől...)

Fodor Anikó

› Egy könyvekkel megrakott polc látványa lenyűgöző. Ebből kiindulva a könyvek gerince szerintem, a borítóval ellentétben, a környezethez ké-

pest valamilyen, és nem önmagában. Ilyen tekintetben, az alapvető szabályokon és funkcionális elvárásokon túl, számomra a megfelelő igényvel kezelt karakteresség látszik fontosnak...

A könyv gerince eszerint: legyen tartós. Komolyan. Tudom, ez nem igazán tudományos kritérium, de mit ér egy gyönyörűen megtervezett könyv, ha cafatokban áll?

A gyerekek pedig éppoly előszeretettel (ha nem nagyobb) „olvassák” a mi könyveinket, mint a sajátjaikat, úgy, hogy álljon ez itt a kisgyerekek jogos kíváncsisága és a szülők türelme érdekében.

Barka Ferenc

› Magam is különös és emblemikus jelentőségűnek tartom a gerinc megformálását. A szakma erodáltsága okán valószínűleg megállíthatatlan a manapság tapasztalható könyvtervezői-kiadói tendencia, ami a szöveg nálunk megszokott elhelyezési irányának ellenkező irányba fordítását jelenti a könyv gerincén. A könyvespolcok rendjét tekintve fel- és fejforgató az eredmény. Kísérletező habitusom ellenére sem tartom a haladás feltétlen lépésének ezt. Szerintem nem a keskenyebb európai és szélesebb Ural környéki vasútvonalak szükségszerű egységesítésével azonos súlyú, reformügy.

Juhász Márton

› Jó, szép és funkcionális könyvgerinc? Nem egyszerűen könyvgerinc.

Sokszínű, olykor olvashatatlan, olykor nyaktornáztató, de szerencsére ahány, annyiféle. Szeretem ezt a káoszt. Olyan a könyvespolc, mint egy térkép. Messziről csak testes betűket lát az ember, A–K, L–Z, stb. Vastag nagy lexikonok, gyűjtemények sokat mondó kötője-

les betűi mint országnevek, majd jönnek az albumok mint fővárosok, és így tovább az alig kibogarászható utcanevekig. Nincs ez másként a mellékelt képen sem, annyi különbséggel, hogy a számomra oly kedves könyvek gyűjteménye látható, melyeknek már nem is a gerincfelirata, hanem inkább a hangulata, bevésozott látványa igazít el.

Tehát, bár nem lehet elolvasni a Los Logos gerincfeliratát, mégis funkcionális. Ez ellentmondás? Nem. Annyi, hogy nincs jó vagy nem jó, egyszerűen a könyvgerinc VAN!

Halasi Zoltán

› A gerinc a könyv szignója. Extrém arányú felületen kell tömör, kifejező, emblemikus látványt nyújtania. Szinte eladáshelyi kihívásokkal küzd otthon. Egy hiányos képet adó könyvgerinc nemcsak a boltban, de saját könyvespolcukon is elbújik konkurenciái mögé. Ezért fontosak a kontrasztok színben, formában, tipográfiában!

Kiss László

› Attól függetlenül, hogy az olvasó a könyv gerincét a fedél (vagy borító) elő- és hátoldalával, netán a fülekkel együtt csak a legkritikább esetben szemléli egyszerre, ezek az elemek – nem csak fizikailag, a vizuális látvány szempontjából is – szer-

vesen összetartozó alkotórészei a könyvtestnek.

Úgy gondolom, ebbe – a tervezés során kialakítandó – tipográfiai rendszerbe kell, hogy illeszkedjen a könyvgerinc is. Az említett elemeken belül a betűtípusok, illusztrációk, színek, arányok, ritmusok következetes alkalmazásával egy magasabb vizuális minőség érhető el. A szem örül a rendnek, még akkor is, ha nem tudatosodik a rendszerbe foglalt látvány egésze. És miután már minden mindennel összefügg, akkor lehet a gerincet önmagában szemügyre venni.

Czakó Zsolt

› A könyvnek van gerince – ez a mai világban nem kis dolog – és arca is van, hiszen mi más lenne az a címlap, ahova a belső tartalom kitekint. Talán ezért olyan durva, amikor egy könyvet címlappal lefele fektetnek az asztalra.

A gerincszöveget ezért én következetesen a magyar szabvánnyal ellentétesen helyezem el.

Kiss István

› Ott kezdem, hogy az emberek a világ minden fertályán a hagyományok, a hosszú évtizedek, évszázadok alatt kialakult szokások alapján élnek az életüket, és ezek összességét nevezzük kultúrájuknak. A jellemző, és szembevető jellegzetességek egy-egy népet egyéníténeki külső jegyek (megjelenésük, viseletük, színhasználatuk, hagyományos formakincsük stb.) és belső tulajdonságok (az életvitel, az idegenekkel szembeni viselkedés, a társadalmi érintkezés szabályai és szokásai stb.) szerint. Ezek összessége jellemezi, meg- és felismerhetővé teszi a szóban forgó kultúrát és egyben

értéket jelent. Egyénivé és sajátossá teszi azt. Egyúttal színesíti is a palettát, amely a kulturális különbözőségek miatt kialakult.

Az, hogy ez a különbözőség, a jellegzetes arcél fontos, gondolom, nem is kérdéses. Az is nyilvánvaló, hogy mindezen különbségek mellett is léteznek azonosságok, amelyek összekötik azokat a kultúrákat, amelyek hasonlóképpen ítélik meg, vagy hasonlóan viselkednek a szóban forgó problémával szemben.

Ádám-tól-Évától kezdve most kanyarodok rá a szóban forgó kérdés megválaszolására. A különböző nemzetek szokásai az élet számos területén különböznek. Ahogy az angolok evés közben a tányérról az ételt vilájuk domború oldalára halmozzák, ez rájuk jellemző szokás, amely számukra fontos. De hagyjuk az étkezést (pedig nagyon is fontos dolog)! Tekintsük a különbségeket szakmánk szempontjából. Mindannyian érdeklődéssel és szeretettel forgattuk húsz éve az International Typeface Cor-

poration (ITC) lapját, a U&lc-t (Upper and Lower Case). Már a címből is rájöhettünk, hogy az angolszász (angol és amerikai) nyomdászatban a szedőszékény más beosztású volt, mint a német kultúrkört követő országokban. A magyar nyomdászok a német nyomdászok, tanítók tudását hasznosították. A nálunk letelepülő német származású nyomdászok teremtették meg a magyar tipográfiát. Bizonyítékul a Haiman György szerkesztésében, a Pátia Nyomda kiadásában, 1985-ben megjelent Sziládi Károly Könyvnyomdászati Műszótárának hasonmás kiadását említem, amely 1840-ben foglalta össze a hazai nyomdászatban meghonosodott német szakki-fejezéseket.

A gerincszöveg állításával kapcsolatban pedig csak annyit, hogy ki így, ki úgy. Mindkettő megfelel. De mégse. (Vörösmarty).

Mi, mint afféle nemzet, rendelkezünk hagyományokkal, amelyek azért fontosak számunkra, mert ezek saját magunkat jelentik: a könyvespolcunk tele az eddig már megjelent és ki-nyomtatott kötetekkel. Az újabbak szépen illeszkednek a korábbiak közé. Minden rendben! Ha fordítottan állított szöveg jelenik meg mégis újonnan vásárolt könyvünk gerincén, egy kis zavar keletkezik. Jól látjuk? Talán fordítva tettük polcra a könyvünket? Aztán ha meg felismerjük, hogy csak egy rendhagyó, az angolszász hagyományt követő gerincszöveg-elhelyezéssel van dolgunk, a kötetet megfordítjuk, és a megszokott állítás szerint helyezzük vissza a polcra. Most jön a konklúzió, amely persze ellenérzést és tiltakozást kelthet: Tartsunk ki hagyományaink mellett, mert ez jó nekünk, kényelmünket és otthonosság-érzetünket szolgálja.

A hozzászólásokat érkezési sorrendben tördeltük.

Nehéz lenne epilógust írni az előző oldalakhoz. Álljon itt inkább egy rövid idézet:

Albert Kapr / 101 tétel a könyvtervezéshez

93 Elvileg minden 5 mm-nél vastagabb kötetnek gerincszöveget kellene kapnia.

94 Általában minden hosszszanti gerincszöveg alulról fölfelé fut. Németországban ezzel szemben a 30 cm-nél magasabb könyveknek, amelyeket fektetve tesznek a polcra, a gerincszövege felülről lefelé futhat...

Fontos a hasonló nagyságú könyvek gerincszövegének egységes iránya.

95 Vastagabb könyvek gerincszövegét címkeszerűen ajánlatos nyomni.

A szerző nagy tudású professzora volt a Hochschule für Grafik und Buchkunst (Lipcse) nemzetközileg elismert és híres intézményének. Majd két évtizeden át a Könyvtervező részleg vezetője, sőt 1966 és 1973 között a főiskola rektora, egyben a Könyvtervező Intézet alapítója és annak vezető oktatója volt. Mint Ernst Schneider tanítványa Stuttgartban asszisztenskedett, majd Weimarban, a néhai Bauhaus otthonában tanított alkalmazott grafikát, betűrajzot és könyvtervezést. Lipcsében, a városi tanács tagjaként elérte, hogy a nagy-hírű nemzetközi könyvkiállításokat a háború után újra szervezzék.

A Schönste Bücher aus aller Welt az újraegyesítést követően ismét erőre kapott.

KASSÁK 120

Kassák 120 címmel a Tiposzalon és a Betűtársaság köréhez tartozó tipográfusok és a tipográfia iránt elkötelezett grafikus művészek Kassák Lajos születésének évfordulójára egy kiállítással emlékeznének meg. Közismertek (bár napjainkban kevésbé propagáltak) a kassáki életmű tipográfiai eredményei.

A huszadik századot megjelenítő, Kassák tervezte képversekben, nyomtatványokban (könyvek, folyóiratok, reklámok) látható konstruktivista, geometrikus kompozíciókhoz kapcsolódó tipográfiai újítások létrehozása, (irodalmi munkássága mellett) a művész fontos törekvése volt.

Az 120. évfordulót a felkért grafikusok, tipográfusok Kassák Lajos könyv- és reklámművészeti munkássága előtti tisztelgéssel ünneplik. A művészek próbálják meg saját munkájukon keresztül értelmezni és felidézni Kassák újító szellemiségét (ahogyan az avantgárd modern jellegzetességeit megformálta), és „előállítani” a 21. század „tipográfiai arculatát”. Természetesen minden művész szabadsága teljes, de a reflexiókban megjelenő geometrizáló motívumok, betűk, színek elősegíthetik a nézők számára napjaink és a kassáki életmű közötti kapcsolat felfedezését.

Kassák Lajos Ma címen kiadott képzőművészeti és irodalmi periodikájának fejléce, betűs kompozíciójának újragondolása érdekes kiindulópont lehet. Esetleg Kassák képerarchitektúrájának és a konstruktivista for-

mavilágnak elemeit felidéző új betűtípus tervezése szintén izgalmas és nemes feladat. Ugyancsak közismert a piros, fekete színek gyakori használata munkáiban. Nem árt, talán még ajánlatos is, erre emlékeznünk. Kassák maga készítette könyveinek, regényei-

nek tipográfiaileg is izgalmas borítóit. Hasznos lenne egyik, másik címlapjának „áttervezése” a mai lehetőségeknek és az avantgárd tradícióknak megfelelően. Az egy ember élete című kétkötetes önéletrajzi regény, a Tisztaság könyve és az 1926–27-es Dokumentum című művészeti folyóirat egykori példányai szöveges tartalmukkal is inspirálók lehetnek.

A tervezett munkákat digitális formában, pdf-ben (katalógus számára) és kiállításra alkalmas printen kérjük.

Méret: 400 x 290 mm., tetszőlegesen álló vagy fekvő formátumban.

Határidő: 2007. szeptember 1. Lehetőség van nagyobb munkák keretben való elhelyezésére is, erről azonban a zsűri, a kiállítás rendezési lehetőségeinek idején dönthet.

Jó munkát mindenkinek, használjátok az internetet, a könyvespolcokat: a nyár gyorsan elmúlik!

A jubileumi kiállításnak az óbudai Kassák Múzeum biztosít helyet 2007-ben, az őszi időszakban.

Kapcsolattartó: Szőnyi György font-art@freemail.hu és typoszalon@yahoo.co.uk. Budapest, Batthyány utca 31. T.: 201-7802